

De Hommel

CONTACTBLAD IVN Hardenberg - Gramsbergen

In dit nummer o.a:
Mededeling interim bestuur
Portret Immy van Huizen
Veel natuurnieuws

BELEEF DE NATUUR!

KAMPEER & OUTDOOR REILING

Hardenberg ± 4000m²
Almelo ± 900m²

De Grootste Kampeerwinkel van Overijssel!

Druk voor onderhoud en afleveren bij uw caravan of camping kunt u terecht bij Kampeer & Outdoor Reiling Hardenberg.

Kampeeraankleden
Outdoorartikelen
Caravanonderdelen
Wandelschoenen
Gasflessen
Kleding

Winkel / Caravans / Werkplaats

Hardenberg
Lesweg 2
7772 TT
T 0523 260396

DeWolfs
Bovag

Winkel

Almelo
Hospitaalweg 4
7607 TW
T 0546 815847

f Kijk voor meer informatie op onze website: www.kampeerenoutdoorreiling.nl

De Grootste Kampeerwinkel van Overijssel!

PEARLE OPTICIENS

Pearle Opticiens Hardenberg
Fortuinstraat 3a
Tel. (0523) 27 16 10

heijink

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

MARKT 23 7772 AE HARDENBERG T 0523-261 392

Wij adviseren u graag over uw verzekeringen, uw hypotheek en bij de aan- en verkoop van uw woning!

VRIELING

- Verzekeringen
- Makelaardij
- Hypotheken
- Bankzaken
- Pensioenen
- Arbeidienst

Dedemsvaart | Hardenberg | Zwolle
0523 - 28 27 26 mail@vrieling.nl vrieling.nl

JUMPER
de diersuper

OVERWEG JUMPER HARDENBERG

www.overweghardenberg.nl

Hessenweg 17 | 7771 CH | Hardenberg | T. 0523-261684

Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Interieuradvies
Karpotten | Vinyl en Marmoleum

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl

woonwinkel RAMAKER

www.fotoramahardenberg.nl info@fotoramahardenberg.nl

Herbers
T W E E W I E L E R S

MOLENPLEIN 4
HARDENBERG
TEL. (0523) 26 20 54

FOTORAMA
A World Of Color
Adm. HeWichstraat 35, Hardenberg-Tel.0523-260476

- * Afdrukken van alle digitale foto bestanden (v/w 5 minuten)
- * Pasfoto's
- * Foto van Foto(zonder beeld verlies!)
- * Omzetten van kleur naar zwart/wit en/of bruin/ton.
- * Samenvoegen van verschillende foto's.
- * Restauratie
- * Foto's van dia's
- * Scannen van dia's en op CD of DVD zetten
- * Verwijderen van kleurzwemen, achtergronden of storende elementen.
- * Professioneel scannen van 6x6 en 6x4,5 negatieven
- * Scannen van kleinbeeld negatieven

SPECTOR

www.fotoramahardenberg.nl info@fotoramahardenberg.nl

Voorwoord

De tweede Hommel van 2021. Inmiddels zit de R weer in de maand en is voor veel mensen de zomervakantie verleden tijd.

Het jaar 2021 komt waarschijnlijk in de geschiedenisboeken als een bijzonder jaar. Een jaar waarin de natuur, in dit geval virale micro-organismen, de leefwijze en het bestaan van veel mensen heeft beïnvloed. Het gevoel van vrijheid, een gevoel dat bij beleving van de natuur hoort, werd behoorlijk aangetast. Niet meer vrij kunnen gaan en staan waar je wil, bijna anoniem, verscholen achter een mondkapje boodschappen doen en botsende standpunten over de juiste aanpak van deze pandemie.

Inmiddels zijn de prikstraten aan het afschalen en krijgen we het gevoel dat we langzamerhand meer “lucht” krijgen. Dat biedt dan ook weer meer mogelijkheden om contacten en activiteiten binnen onze afdeling op te poetsen en om samen nieuwe plannen te maken. Daarover meer in deze Hommel.

Terwijl ik dit schrijf is de zon weer volop aanwezig. De hanen maken luidkeels ruzie en de eend zit op “alle dag”. Als ik naar buiten loop hoor ik de steenuil zachtjes roepen in de eik. Spotten is lastig dus het blijft bij horen.

Wij hopen dat dat niet geldt voor onze vereniging en dat we vanaf nu elkaar weer vaker kunnen zien en in en rond de natuur actief kunnen zijn. Veel leesplezier,

Namens het “interim” bestuur,

Jaap Muilwijk

Colofon

De Hommel
Afdelingsblad van de IVNafdeling
Hardenberg / Gramsbergen.
26ste Jaargang, nummer 2-2021

Contactadres Secretariaat:
Anerveenseweg 25, 7788 AG Anerveen.
E-mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Redactieadres:
Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar
E-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Redactieleden:
Cock en Jacqueline Slootweg, Xandra Scherpbier

Aan deze uitgave werkten mee:
Aart Bentsink, Henk van Duuren, Herman en Stini Hijink, Jaap Muilwijk, Jacobien Dijkstra, Jacqueline Slootweg, Jan van Hoek, Janny Leenheer, Peter Fleurke, Sylvia de Vries, Thirza Wesselink, Wiebe Tolman.

Drukker:
Editoo B.V. te Arnhem.

Inhoudsopgave

- 3 Voorwoord / Colofon / Inleveren kopij
- 4 Mededeling interimbestuur
- 5 In Memoriam
- 6 Activiteiten IVN, De Koppel / Over excoten
- 7 Plantenwerkgroep
- 8 Een portret van...
- 9 De gewone vlier / Vogelweetje
- 10 Hommel(l)es / Buitengroetjes
- 11 Column / Maand van de buizerd / Welkom
- 12 Wezels / Egelsnelweg
- 13 Insectenwerkgroep aan het woord
- 14 Boekenrubriek
- 15 Lekker lezen voor kinderen / Vogelweetje
- 16 Excursie Hoge Broek bij Raalte
- 17 Tekening van Bernhard de Vries
- 18 Bestuur en werkgroepen

Inleveren kopij

U kunt te allen tijde kopij inleveren.
Aantal woorden per artikel: 300 tot 400 woorden.
Graag de foto's apart inleveren als een JPG-bestand.
Mailadres: dehommel@ivnhardenberg.nl
De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten of te wijzigen.

Bij de voorpagina

Heideblauwtjes
Foto: Jan Tempelman

Mededelingen interim bestuur

Huidige bestuurssituatie.

Na het vertrek van de bestuursleden van onze afdeling was er formeel geen bestuur meer om de lopende zaken te regelen. Na onderling overleg tussen leden en ex-bestuursleden is een tijdelijk informeel bestuur geformeerd bestaande uit de volgende leden: Bauk Reitsma, Jan van Hoek, Bertil Haring, Aart Bentsink en Jaap Muilwijk.

Bovengenoemd team heeft de taken verdeeld en een actiepuntenlijst opgesteld en invulling gegeven aan een periodiek vergaderschema.

Prioriteit van dit vijftal was in eerste instantie om zo snel mogelijk te komen tot een nieuw, actief, formeel bestuur. Door de Covid pandemie kon een algemene ledenvergadering niet worden georganiseerd. Na uitgebreid overleg is besloten dat een digitale vergadering met de leden ook een brug te ver was. Met andere woorden: het interim bestuur blijft functioneren tot de eerstvolgende ALV.

Het accent is in eerste instantie gelegd op werving van nieuwe kandidaat bestuursleden. Daartoe is in de vorige uitgave van de Hommel een dringende oproep geplaatst, waarin zelfs het risico van opheffen van onze afdeling, bij onvoldoende nieuwe aanwas, genoemd werd.

Na deze oproep heeft zich 1 nieuwe bestuurskandidaat gemeld, t.w. Jeroen Lisser.

Jeroen kan formeel pas bestuurslid worden als de ALV hiermee instemt. Intussen participeert hij wel in ons overleg.

Aart heeft zich uit dit overleg teruggetrokken maar heeft uitdrukkelijk gemeld dat hij bereid is te participeren bij voor komende werkzaamheden. Daarvoor dank!

ALV

Naar alle waarschijnlijkheid gaat het wel lukken om eind 2021 een ALV te organiseren. Wij hebben al contact gehad met aanbieders van een grotere zaalruimte, zodat e.e.a. volgens de huidige en/of toekomstige adviezen kan plaatsvinden.

NB:

Het belangrijkste agendapunt van deze ALV zal het kiezen en installeren van een nieuw bestuur worden. Kiezen en installeren kan alleen als er voldoende kandidaten zijn.

Oproep

Zoals hierboven vermeld heeft zich nu 1 bestuurskandidaat aangemeld.

Dat kan natuurlijk niet zo blijven!

Vandaar de oproep aan een ieder om meer dan serieus te overwegen om je aan te melden als kandidaat bestuurslid. Om de vereniging draaiende te houden moet er eenmaal in de maand vergaderd worden en moeten er in het belang van de vereniging besluiten worden genomen en contacten worden onderhouden met landelijk IVN. Let wel! Voor klusjes zijn er altijd wel vrijwilligers bereid om bij te springen. Ook de jongere IVN-leden willen we nadrukkelijk uitnodigen om mee te gaan werken in het bestuur van onze afdeling. We hebben nog even de tijd maar, hoe eerder er zicht is op een compleet team, hoe beter!!

Voor informatie, overleg, uitleg of wat dan ook ben je welkom.

jacobpmuilwijk@gmail.com

0629544615

Ontwikkelingen m.b.t. lidmaatschap en contributie

De ledenadministratie van alle IVN-afdelingen is centraal (landelijk) geregeld. Binnen deze administratie wordt op dit moment op twee manieren de verschuldigde contributie ontvangen. Voor een deel van de leden wordt dat op landelijk niveau geregeld en voor een ander deel wordt dat via een incassomachtiging door onze eigen penningmeester geïncasseerd. De landelijke bijdrage wordt vervolgens weer naar landelijk IVN overgemaakt.

Om e.e.a. te vereenvoudigen heeft het waarnemend bestuur besloten gebruik te gaan maken van het landelijk servicepakket. Voordeel is een eenduidige werkwijze met minder kans op fouten en een ontlasting voor de verantwoordelijkheid binnen ons eigen afdelingsbestuur. Daartoe moet er door de leden wel een nieuwe machtiging worden getekend. De uiterste datum hiervoor is 1 november a.s. Wij proberen u op korte termijn via de email of (bij ontbreken van een emailadres) op een andere wijze van de benodigde informatie en formulieren te voorzien.

Eventuele reacties of opmerkingen over dit bericht kunt u ook sturen naar bovenstaand emailadres.

Bauk, Bertil, Jan, Jeroen en Jaap.

In memoriam

In memoriam Gert Kremer, het jochie uut de Veurstroate, onze zwammenman.

Op 15 mei 2021 overleed hij onverwachts op de leeftijd van 76 jaar. Op de kaart: *Mensen komen, mensen gaan als de golven van de zee . . .* en een mooie foto met zijn sturende blik over het water.

Gert had tot zijn grote verdriet na de lagere school nooit een vervolgoopleiding kunnen volgen. Hij was eigenlijk een geboren docent, had veel geduld om iets uit te leggen. Wat hij wist, en dat was veel!, had hij zichzelf aangeleerd. Een echte autodidact. Je kwam heel gemakkelijk met hem aan de praat. Hij drong zich niet op, maar zijn kennis was groot en werd door iedereen zeer gerespecteerd. Hij was een groot natuurliefhebber. Altijd bereid om zijn kennis te delen en met humor. 'Kijk dan, dat witte dingetje op die boom, moet je toch even kijken'. 'Gert, ik zie niks, waar dan?' 'Daar, dat kleine ding op die eik; een echte kantoorzwam' en dan zat er dus een punaise in de boom! Een van zijn favorieten was om iemand tijdens een excursie een grote stinkzwam te laten vasthouden, liefst een dame. Bewondering, passie (slijmzwammen!) en humor karakteriseerden hem. In het veld was hij bescheiden, zei nooit het is dit of dat, maar altijd: 'het zou wel eens kunnen zijn dat . . .' of 'ik denk dat . . .' Hij had bijna altijd gelijk.

In 2010 vond hij als eerste in Nederland een paddenstoel genaamd *Camarapops tubulina*. Deze had nog geen Nederlandse naam en Gert mocht die daarom geven, het werd *eierkolenzwam*. Hij kende de omgeving, vooral de bossen, als zijn broekzak. En een opmerkingsgave om U tegen te zeggen.

De paddowereld onder de microscoop boeide hem mateloos. Diverse power-point presentaties gaf hij met geweldige mooie opnames, ook microscopisch. 'Je moet wel in een God geloven, zo prachtig, wonderbaarlijk mooi als dat allemaal in elkaar zit' Niet alleen het kleine boeide hem, ook vogels, insecten enz.

Hij was trots op z'n gepubliceerde boek en het was zijn wens weer in Hardenberg te komen wonen. Zijn motto was: **Om te leven, moet je het beleven, om dit weer door te kunnen geven.** Wat hebben we veel van hem geleerd en genoten. Hij was een rots in de branding van de Paddenstoelenwerkgroep van het IVN. We zullen Gert missen en blijvend herinneren.

(geschreven door Jan van Hoek, met dank aan Lydia, Geertje en Geert)

IVN activiteiten najaar 2021

Door de beperkingen t.g.v. de Covid-pandemie is het activiteitenjaarprogramma niet gerealiseerd. Op dit moment lijkt de weg vrij om, als de gelegenheid zich voordoet, excursies te organiseren. Daarover zullen wij jullie via de mail, facebook, de website en De Toren informeren. Een tweetal excursies staan al op het "planbord"

IVN Combinatie-excursie begraafplaats centrum Hardenberg (Stationsstraat) en Jodenbergje.
Datum nog niet bekend.

IVN Excursie Rheezerbelten (en omgeving)
Jacobien Dijkstra en Jaap Muilwijk
Datum: 16 oktober.
Nadere informatie volgt via de website, facebook of De Toren.

Belangstelling of informatie?
Info: jacobpmuilwijk@gmail.com

Activiteiten De Koppel

- 7 sept. Eten uit de Natuur van 14.00 tot 16.00 uur (volwassenen)
- 15 sept. Kindermiddag 'Vlinders' van 14.00 tot 16.00 uur
- 2 okt. Fruitpersdag en determineren!! Klik hier voor de poster >>>
- 6 okt. Help de boswachter van 14.00-16.00 uur (6-12 jaar)
- 16 okt. Repair Café Hardenberg
- 19 okt. Kindermiddag 'Egeltjes van keramiek' o.l.v. Cultuurkoepel Hardenberg
- 20 okt. Kindermiddag 'Herfst' van 14.00 tot 16.00 uur
- 22 okt. Paddenstoelenexcursie en herfsttafel maken van 14.00 tot 16.00 uur. Start bij de Steenuil en finish bij De Koppel.
- 3 nov. Help de boswachter van 14.00- 16.00 uur (6-12 jaar)
- 5 nov. Natuurwerkdag
- 6 nov. Natuurwerkdag
- 17 nov. Kindermiddag 'Vogelvoer' van 14.00 tot 16.00 uur
- 27 nov. Repair Café Hardenberg
- 1 dec. Help de boswachter van 14.00-16.00 uur (6-12 jaar)
- 15 dec. Kindermiddag 'Kerst' van 14.00 tot 16.00 uur
- 29 dec. Uilenballen pluizen van 14.00 tot 15.30 uur

Voor informatie tel: 0523-273388. www.dekoppel.com

Over exoten gesproken.....

Ooit is het Aziatisch lieveheersbeestje in ons land geïntroduceerd als bestrijder van bladluizen. In 2012 bleek uit een onderzoek van de Wageningen University en Research centre al dat dat een vergissing was en meer nadelen dan voordelen opleverde. Het inheemse Europees lieveheersbeestje wordt er zelfs door verdrongen.

Toen ik deze week een appel uit de boom plukte werd het mij duidelijk.....

Tekst en foto: Jaap Muilwijk

Wandeling Grote Scheere

5 augustus hebben 3 leden van de Plantenwerkgroep een wandeling gemaakt over het Landgoed De Grote Scheere. Het startpunt was De Ganzehoeve.

Vanaf hier leidt de route langs een hakhoutwal van **essen**. Deze oude essen, die er ogenschijnlijk goed uit zien, zijn blijkbaar resistent tegen de gevreesde essentaksterfte, die wordt veroorzaakt door de invasieve schimmel **vals essenvlieskelkje**. In één van de oude stobben hebben **bosmieren** een groot nest gebouwd.

Via een weiland, waar de **rode schijnspurrie**, **stuifzwammen** en de **weidechampignon** opvallen, steken we de Holthornerweg over, een bospad in. Het is er heerlijk koel onder de eeuwenoude **eiken**. De zang van de **geelgors** is nog steeds te horen. In de houtwal staan forse exemplaren van de **salomonszegel**. Altijd leuk om de bladeren even op te tillen zodat de bessen goed zichtbaar zijn. Verder bloeit de **dagkoekoeksbloem** nog uitbundig.

Rechts van de zandweg staan een paar hele mooie grote struiken van de **kardinaalsmuts**. De vruchten van deze struik zijn tijdens onze wandeling nog groen. Verder vallen de enorme hoeveelheden bessen aan de **vlierstruik** op. In een **rozenstruik** komen we de **slaapappelgal** tegen en op een **hazelaar** een rups van de **Psi-uil**, een nachtvlinder. Ook rechts van de zandweg staat een perceel graan met o.a. **zonnebloemen**. Boven dit veld dartelen veel vlinders en andere insecten. Tijdens de wandeling spreken we over het al of niet inzaaien van bloemenmengsels zeker nut hebben alleen is de kans op floravervalsing reëel aanwezig. Als lid van de fruithoogstambrigade valt het me op dat de fruitbomen die aan het eind van de zandweg zijn geplant nodig een snoeibeurt nodig hebben.

Stijve ogentroost

Voor ons ligt een grote waterplas. Een **visdiefje** is aan het jagen en duikt regelmatig het water in. Langs de oever van het water staan meerdere waterplanten, waaronder **waterweegbree**, **de wolfsklauw** en **de egelboterbloem**. Op de dijk staan ook veel leuke planten, waaronder het **stijve ogentroost**. Tijdens de wandeling hebben we geen lijst van planten genoteerd, dus ik schrijf nu wat er in mijn geheugen opkomt. Na twee uur wandelen is het weer tijd om naar huis te gaan.

Via een modern melkveebedrijf, die specifieke vogels aantrekt zoals de **boerenzwaluw**, **de spreeuw** en **de huismus** lopen we terug naar de Ganzehoeve. Het was een geslaagde wandeling en we hebben genoten van het “gewone”.

Tekst en foto's: Peter Fleurke.

Slaapappelgal

Rups van de Psi-uil

Een portret van.....

Immy van Huizen woont op een prachtig plekje aan de rand van Brucht. Nadat ik mijn auto langs de weg heb neergezet, zie ik dat Henk net de krant uit de brievenbus pakt. Samen lopen we over het mooie laantje naar het huis verscholen tussen de bomen. Enthousiast laat Henk mij kennismaken met de angorageiten en verderop de kippen. Ondertussen is Immy ook buitengekomen en het is niet moeilijk een plekje te vinden voor het maken van de foto. Binnen ligt de poes op een dekentje van angorawol op de stoel te slapen en spint behaaglijk.

Immy is op 26 oktober 1958 in Borne geboren. Vader werkte in de textielfabriek als klimaatbeheerser en moeder als laborant en Immy heeft een broer waar ze een goede band mee heeft. Na de lagere school ging Immy verder leren, op de fiets naar het lyceum in Almelo en de pedagogische academie. Als 17-jarig meisje wilde Immy naar de kunstacademie, ook al vonden haar ouders Immy nog te jong, een paar jaar later schreef ze zich toch op drie scholen tegelijk in. In Groningen werd ze aangenomen en kon ze op kamers. In de eerste week leerde ze Henk al kennen en ze hadden direct een band. Na het behalen van hun diploma's zochten ze een plek om te wonen en om op locatie in de natuur schilder en tekenlessen te geven.

De natuur als inspiratiebron was altijd al aanwezig. Ze begonnen les te geven in de Weerribben. Immy heeft zelfs acht jaar tekenles gegeven op een basisschool. Na een tijdje groeide het verlangen om op zoek te gaan naar een rustige fijne woonplek midden in de natuur. Hier wonen ze nu alweer twintig jaar. De wilde tuin, de vele bomen met achterin de moestuin. Dit was precies waar ze naar op zoek waren. Van binnenuit kun je door de ramen genieten van de groene doorkijkjes en Immy vertelt dat dit de reden is waarom ze hier zo gelukkig kunnen zijn.

Henk bleef schilderlessen geven en zorgt voor de geiten en de kippen en zaagt en klooft af en toe een oude boom, hij heeft ervaring want Henk heeft in de bosbouw gewerkt, en doet dit op de ouderwetse manier. Onder de nieuwe kap-schuur ligt het hout en de materialen opgeslagen.

Immy vindt bij De Koppel een baan als beheerder, het groene fraaie gebouw wat veel mensen inmiddels gevonden hebben. Het samenwerken met de groene groepen en de fijne collega's geeft veel voldoening. Immy heeft zelfs de cadeauwinkel ontworpen, ze tekende het concept en het werd geaccepteerd, het resultaat mag er zijn. Kortom ze gaat met veel plezier naar haar werk.

De vakanties waren een groot avontuur, heel Europa door met een eigen busje en van alle gemakken voorzien. Prachtige stille plekjes midden in de natuur en vele bezoeken aan openluchtmusea. Er werd veel getekend, zo kon Immy de bijzondere plekjes vastleggen. De natuur is heel belangrijk voor Immy en geniet iedere dag van wat er zoal op haar pad komt. Maar vooral de natuur zijn gang laten gaan. Overall hangen er nestkastjes, in één van die kastjes had Henk een cameraatje bevestigd en daar zagen ze tot hun schrik dat er een koolmees en een pimpelmees in het kastje aan het vechten waren. Het bizarre was dat de ruzie niet ophield, hij moest tussen beiden komen en opende de kast, weg waren ze. Op een balk van de schuur had een bonte vliegenvanger een mooi nestje gebouwd, leuk om te zien en te kunnen volgen hoe het jonge spul werd volgepropt met insecten.

Van de angorawol van de geiten maakt Immy allerlei praktische voorwerpen. Lekker warm en behaaglijk. De angorageiten worden twee keer per jaar geschoren en geven lekkere warme wol. Ze grazen overdag in het gras aan de voorkant van het huis, maar wanneer de schemering valt gaan ze naar de veilige beschutte binnentuin. Immy vertelt dat het tekenen van de natuur momenteel op een laag pitje staat, toch hangen er mooie schilderijen van de natuur van beiden aan de muur.

Het werk bij De Koppel vindt Immy erg belangrijk, ze verzorgt de exposities en momenteel is van Maart tot Mei 2022 alle aandacht voor "Vogelschool". Fraaie foto's van natuur-fotografen uit de omgeving. Het huis van Immy en Henk is knus en behaaglijk. De vele doorkijkjes binnen geven je het gevoel van die verbondenheid met buiten.

Immy vertelt dat je er voor kunt zorgen dat je er samen echt van kan genieten. Of de zon nou schijnt of dat het regent, kies voor de dingen die je prettig vindt, want de natuur maakt ons echt gelukkig.

Jacqueline.

De Gewone Vlier

De Latijnse naam (*Sambucus nigra*) betekent "Zwarte vlier" wat slaat op de blauw/zwarte bessen als ze rijp zijn.

De Gewone Vlier kan als veel-stammige heester 5 meter hoog worden, soms als boomvorm nog veel hoger tot wel 9 meter. De jonge takken zijn groen met spikkels, kurkwratten, de takken worden later grijs en de schors van de stam is lichtbruin gericheld en kurkachtig. De bladeren zijn tegenoverstaand en hebben 5 tot 7 ellipsvormige gezaagde blaadjes inclusief een eindblad, ze beginnen al te groeien middenin de winter als het niet vriest. De bloemen staan in vijftakkige tuilen, de kleine geel/witte bloempjes geuren sterk. De bloemen kunnen als tuil worden gedroogd, bloemen afritsen en hiervan thee zetten. De vruchten of vlierbessen zijn 3-zadige steenvruchten, blauw/zwart met donkerrood sap, dit sap is geschikt voor het maken van jam en wijn. De thee van de bloempjes stimuleert het zweten en het sap van rijpe bessen werkt laxerend. Ook vlierbessen-jenever is heel lekker!

Pas op, alle groene delen van de Gewone Vlier zijn giftig!!!!-De jonge takken groeien snel en zijn de jonge takken vanuit de grond vaak dik met een dikke vlierpit, dat is het merg van de tak, het lijkt wat op piepschuim en het is er met een passende stok uit te drukken, zo maakten we er vroeger poppe-schietters van, maar dat kan nu ook nog. Gewone Vlier is een echte Europese struik. Ook in Nederland komt deze overal voor. Stond vroeger in hoog aanzien omdat deze het vermogen had om duivel en heksen te weren. Op dode takken van de vlier komen nogal eens paddenstoelen voor, die de vorm en grootte hebben van een menselijk oor, de naam is Judas-oor (*Hirneola auricula-judae*). Gewone Vlier is de voornaamste gastheer waarop de judas-oor groeit, het hele jaar door. De naam is afkomstig van het verhaal dat Judas zich, na Christus verraden te hebben, aan een vlier heeft opgehangen.

Er zijn nog enkele andere soorten vlier zoals de Bergvlier of Trosvlier, deze heeft een bolvormige bloemtros en bessen-tros. De bessenkleur is oranje/rood, het merg van de takken is bruinkleurig. Dan is er nog de Peterselie-vlier. Deze struik lijkt veel op de Gewone Vlier maar het blad is dubbel tot drievoudig geveerd. Dit is een cultuurvorm van de Gewone Vlier maar is verwilderd. De Gewone Vlier is een mooie struik. de bessen zijn binnenkort rijp. Geniet er van!

Tekst en foto: Stini en Herman Hijink

Vogelweetje

De **sprinkhaanzanger** (*Locustella naevia*) heette vroeger sprinkhaanrietzanger.

Het is een vrij schuwe vogel met een perfecte schutkleur. Je krijgt hem dan ook niet gauw te zien. Maar des te eerder zul je hem horen. Want hij heeft een zeer bijzondere zang en daarmee doet hij z'n naam alle eer aan. Hij maakt namelijk het tsjirpende geluid van de grote groene sprinkhaan. Deze aanhoudende triller kan hij zonder onderbreking soms wel twee minuten aan één stuk volhouden. Onvoorstelbaar, want hij zal ondertussen toch ook moeten ademhalen! Maar daar lijkt deze vogel geen enkele moeite mee te hebben.

De sprinkhaanzanger leeft een verborgen bestaan in riet- en ruigtelanden. In principe is het een bodemvogel die tussen planten en struiken op zoek gaat naar insecten. Vaak sluipt hij als een muis over de grond.

Nestelen doet hij ook op de grond of vlak er boven. Hij maakt een mooi rond nestje van dunne grasjes. De eitjes zijn typisch bruin/grijs van kleur en het legsel bestaat meestal uit 5 a 6 stuks.

Het voedsel bestaat in hoofdzaak uit niet vliegende insecten, spinnen, kevers en kleine slakjes. De soort komt naar onze omgeving alleen om zich hier voort te planten. Hij overwintert in Afrika, ten zuiden van de Sahara.

Qua uiterlijk lijkt de sprinkhaanzanger veel op de snor, maar de zang geeft hier duidelijk het verschil aan.

Als hij zijn baltsliedje inzet doet hij dit meestal vanaf een klein boompje, hooguit 1 meter boven de grond. En het typische "krekkelgeluid" verradt dan z'n aanwezigheid. Op deze wijze kun je in de Engbertsdijkvenen nog wel eens het geluk hebben dat je deze soort aan z'n zang kunt herkennen waarna je hem ook kunt waarnemen. En dat is een bijzondere belevenis!

Tekst: Wiebe Tolman. Foto: Vroege vogels

Iedere natuurliefhebber is van harte
welkom bij het IVN

Hommel(l)es

Met uiterste inspanning kruip ik poot voor poot vooruit op de door de zon verhitte klinkers van het boenerf. De zon brandt ongenadig fel op mijn uitgeputte, zacht behaarde lijf. Als een fata morgana lonken in de verte enkele schaduw biedende planten in de border. Zal ik die nog weten te bereiken voor het te laat is?

Langzaam komt een oorverdovend lawaai dichterbij, de grond onder mij begint onheilspellend te trillen. Geruisloos kruip ik in een voeg tussen de klinkers. Twee kleinere en twee grote zwarte banden, met daar bovenop een cabine met een man erin, komen op me af, de grond trilt nog heviger, een verkoelende schaduw valt over me heen als de wielen aan beide zijden langs me heen rollen.

Even snel als het voertuig naderde, een verkoelende schaduw bood, is daar nu opnieuw de hitte van de zon. Ik raap alle moed bij elkaar en poot voor poot sleep ik mezelf richting de schaduw biedende borderplanten. Vermoeidheid valt over me heen als een deken, steeds trager bewegen mijn poten over de klinkers, de accu is leeg, ik kan niet meer ...

Langzaam geef ik me over aan de hitte, de rust en de stilte op deze tropisch warme zomerdag.

Dan verschijnen daar twee blanke benen, het einde ervan kan ik niet eens zien vanuit mijn nederige positie. Ze lopen langs me heen, zonder me op te merken. Of, wacht, ze komen terug! Een schaduw, een zachte stem die me toespreekt, een slanke hand die me oppakt en meeneemt naar een houten bankje onder de bomen. Daar word ik neergezet bij een plasje water. Mijn tong zuigt zacht het water op, maar ik ben eigenlijk te moe om te drinken. De benen verwijderen zich, maar komen even later weer terug. Opnieuw word ik zacht opgepakt, nu word ik in een doorzichtig bakje gezet met mijn poten in een zoete vloeistof. Ik kan me geen heerlijker diner voorstellen. Dát heb ik gemist zeg! Mijn tong slurpt het suikerwater naar binnen, nieuwe energie voor de accu.

Na enige tijd drinken, heb ik mijn buikje meer dan vol. Mijn poten zitten helemaal onder het kleverige goedje. Twee blanke vingers pakken me op en zetten me op een hand neer. Daar begin ik mijn poten en vleugels schoon te maken, mezelf te rekken en strekken en rust ik nog wat uit van de inspanning en de maaltijd. Poe zeg, ik dacht dat ik nooit meer zou eten! Na een hele tijd rustig gezeten te hebben op de hand, word ik meegenomen naar het zonovergoten gazon. Warmte, dat is, na voldoende eten en drinken, wat ik nodig heb om zo weer op te stijgen en de wijde wereld in te gaan.

Mijn accu is vol met nieuwe energie, voorzichtig zoem ik met mijn vleugels om te kijken of ze het nog doen. Alles is in orde. Ik geniet nog even van de rust, de warmte en de nabijheid van deze reddende engel. Dan...is het tijd om afscheid te nemen. Ik spreid mijn vleugels in de zon, start de vliegmotoren en ... daar ga ik! Boven het hoofd van de dame vlieg ik nog twee rondjes van dankbaarheid. Hoe hoger ik vlieg, hoe kleiner het boenerf onder me wordt. Al zoemend vervolg ik als aardhommel-vrouwetje mijn weg door de wereld.

Wie weet ontmoeten we elkaar nog eens ...

Dit (waargebeurde) verhaal is in het kader van biodiversiteit eerder dit jaar uitgebracht in de verhalenbundel 'Omringd' van het Hardenbergs Schrijverscollectief. Schrijfster: Jacobien Dijkstra.

Tekst en foto: Jacobien Dijkstra

Kamperen

Ons kleine tentje was altijd het praktische middel om fraaie plekjes te ontdekken midden in de natuur. Maar het moment is nu aangebroken om de tent te vervuilen voor een hut op wielen. De tent inkomen en je slaapzak inkruipen zou nog wel lukken. Maar samen worstelen met dit onhandige gedoe, was prettig liggen en slapen er niet meer bij. Want wie helpt wie 's morgens uit de tent?.. Ons gehuurde hutje, is het kleinste caravannetje van de camping. We staan op een mooi plekje in de Drentse natuur. Goed het is even wennen, maar al het moois om ons heen is als vanouds. Het gescharrel van de egel onder de caravan door op zoek naar een lekkere dikke slak, die zich over het randje van mijn klomp had gedraaid. Wanneer ik om half vijf in de ochtend zachtjes naar het washok loop blijf ik staan kijken naar de reeën die langs de bosrand lopen, rustig grazend steeds verder het veld in. De mistflarden draaien rondjes en bedekken het landschap. Overdag komen de vogels waaronder de kwikstaart en zoeken onder de luifel naar broodkruimels. Hoog in de lucht cirkelen een zestal buizerds en laten af en toe hun bekende roep horen. We wandelen over smalle weggetjes langs kleine boerderijen en gaan op zoek naar de schaapskudde op de hei. Jonge zwarte kikkertjes vluchten naar het hoge gras aan de overkant. Daar is de uitgestrekte heide als beloning, helaas moet de kudde nog binnenkomen. De nachten zijn een heel ander verhaal, harde wind en een oorverdovend gekletter van slagregens op het dak met af en toe een harde knal van het onweer. Trots denken we aan onze kleinzoon die in zijn nieuwe tentje naast ons ligt te slapen. Bij iedere donderslag schrikken we wakker op onze veel te krappe slaapplek en ik stoot mijn hoofd aan de tafel. Maar we blijven droog. In een stralend blauwe lucht is de zon weer doorgebroken, een nieuwe dag is begonnen.

Buitengroetjes Jacqueline

Column

Smeerboel

Als vrijwilliger bij landschapsonderhoud is werken in de natuur rustgevend en het geeft voldoening als er weer een heideveld ontdaan is van vliegdenneren en vliegberken. Bosgebieden bevrijden van invasieve soorten om zodoende meer licht toe te laten voor de kruid- en struiklaag heeft hetzelfde effect. Naast het creëren van een mooi leefgebied is het gevolg ook dat er biodiversiteit in ons postzegelgroot land in stand wordt gehouden. Prima voor de diersoorten en een mooie beleving voor ieder die graag in de natuur wil verkeren. Bleef het echter maar bij beleving, want niet iedereen is er even zuinig op en gooit alles van zich af. Dat kan en moet veranderen, want afval hoort niet thuis in de natuur. Eigenlijk weet iedereen dat zwerfafval, hoe vervelend ook, gemakkelijk is te traceren en op te ruimen. Wat veel ergerlijker is dat veel lange afstand wandelaars verantwoordelijk zijn voor een verontreiniging, zeg maar gerust smeerbeel, waar je bijna van over je nek moet. In hun kleding van human nature, Jack Wolfskin of Bever met bijpassende rugtas leggen ze de wandelroutes af. Nee, niet met de auto, stel je voor! Met de trein naar een station en dan vanaf daar een deel van bijvoorbeeld het Pieterpad lopen. Lekker milieubewust en gezond bezig. Er wordt genoten van de prachtige routes, de uitzichten, de hei en het bos. Foto's worden geschoten om mee te pochen of vormen een belevingsmoment in een benijdenswaardig fotoalbum. Ja, je bent natuurbewust en dat mag iedereen weten ook. Door het wandelen is het lichaam goed in beweging en de spijsvertering ook. De blaas speelt op en, oh jee, dan moet er geplast worden. Voor de heren een fluitje van een cent, want door de schepping zijn ze bevoordeeld. Een boompje, een flinke plas en klaar is kees. Voor dames zit, met de nadruk op zit, zit het anders. Bij hoge nood wordt er achter boom of struik gehurkt. Langs alle wandelroutes is, op een meter of vijf van de route, deze smeerbeel te traceren. Erger wordt het als bij de dames of heren bruintje uit moet stappen. Bedenk zelf dan maar wat de natuurwerkers aantreffen. Zeker geen plaatje voor in het fotoboek. Ieder snapt heel goed dat tijdens zo'n lange afstandswandeling haast niet aan wildplassen kan worden ontkomen. Daar is alle begrip voor en afhankelijk van in welke gemeente je loopt, niet eens strafbaar. Het laten slingeren van afveegmateriaal is echter zeer onnadenkend en ongemanierd. Doe ze na gebruik in een zakje, stop het in een van de vele zakken van de rugtas en gooi het thuis in de afvalcontainer. Kleine moeite. De natuur wordt zo recht gedaan en voor overige recreanten en mensen die werkzaamheden in bos en hei verrichten is het een ergernis minder.

Henk van Duuren

Augustus maand van de buizerd

De buizerd (*Buteo buteo*) is waarschijnlijk de meest waargenomen roofvogelsoort in Nederland. Het is in ieder geval de meest makkelijke om jaarrond waar te nemen, want waar bij sommige vogels gesproken wordt van een verborgen levenswijze geldt voor de buizerd het tegenovergestelde. Langs elke snel- of autoweg kan je ze wel zien zitten op een paal, hek of andere uitkijkpost. Diezelfde uitkijkpost die ze gebruiken om te rusten, dient vaak ook meteen als uitvalsbasis voor de jacht. Buizerds zijn vrij luie roofvogels, die liever rustig wachten tot er een muis voorbij draaft dan er actief achteraan te vliegen. Daarom zie je ze dan ook regelmatig op een grasveld als een kip rondscharrelen in de hoop dat ze zonder al te veel moeite een prooi tegen het lijf lopen. Als ze dan toch het luchtruim kiezen en in familiegroepen of op trek te zien zijn als ze op de thermiek omhoog cirkelen, is het een prachtig en indrukwekkend gezicht. Dezelfde roofvogel die net kippig een regenworm naar binnen werkte, lijkt nu ineens de koning van het bos met een spanwijdte van meer dan een meter zwevend over de boomtoppen.

Tekst: Sylvia de Vries, foto: Ron Gooselink

Welkom

Onze nieuwe IVN-leden

Mevr. van de Dool, Coevorden
Mevr. Smook-Hilderink, Den Ham
Mevr. Post, Ommen
Mevr. Vermue, Ommen

Pop goes the weasel

Binnen de gemeente Hardenberg zijn al 31 soorten zoogdieren gevonden. De otter, das, rosse woelmuis, laatvlieger etc., alleen sommige soorten zie je eerder dan andere. Zo heeft iedereen wel eens een haas, konijn of ree gezien, maar een wasbeerhond of otter? Daarvoor moet je meer geluk hebben of speciale apparatuur. Een soort die in Hardenberg voorkomt maar niet vaak gezien wordt is de wezel. Dit bruin witte roofdier is het kleinste lid van de marterfamilie. Maar laat zijn grootte je niet bedonderen. Wezels staan erom bekend prooien te pakken die groter zijn dan zichzelf. Ook heeft hij de krachtigste kaken van alle zoogdieren in verhouding tot zijn grootte. De reden waarom wezels niet snel worden waargenomen is omdat ze behoorlijk snel zijn en ze zoeken graag de beschutting op. Afgezien van de voortplantingstijd leeft het dier alleen. Maar moeders worden wel eens waargenomen met hun jongen. Als de jongen namelijk 2 tot 3 maanden oud zijn kunnen ze voor zichzelf zorgen tot die tijd gaan ze wel eens mee met mama om te leren jagen. Ze volgen haar dan op de voet. IVN-lid Ron Gooselink was een paar weken geleden getuige van zo'n gezinsuitje. Hij zag namelijk een moeder met twee jongen langs de bedrijfsbanden en bosjes rennen vlak bij de Koppel. De jongen waren nog net kleiner dan moeders en verschrikkelijk nieuwsgierig. Ron wist een foto's en een filmpje te maken van het drietal en dit filmpje staat nu op de Facebook pagina Natuur in Hardenberg.

Tekst: Thirza Wesselink, foto's: Ron Gooselink

Egel snelwegen goede combi?

Je zou denken dat een snelweg en een egel geen goede combi is. Meestal heb je gelijk, alleen niet als het een snelweg speciaal voor egels is! Zo heeft de Egelwerkgroep de Egelsnelweg in het leven geroepen. Door versnippering van hun leefgebied hebben de egels het in woonwijken lastig. Erfafscheidingen zoals schuttingen of muurtjes zorgen ervoor dat egels niet de tuinen in kunnen om voedsel te vinden. Dit betekent grote afstanden afleggen en vaak de weg oversteken met alle gevolgen van dien. Maar als natuurliefhebber kun je natuurlijk helpen. Door een gat te maken van 13 bij 13 cm in een schutting of hek kunnen de egels weer de tuin in. Het is vooral erg leuk als je samen met meerdere buurtbewoners dit doet. Zo link je alle tuinen aan elkaar en vergroot je het leefgebied van de egel. En als je het leuk vindt kun je zelfs een egelsnelweg bordje krijgen van de Egelwerkgroep Nederland (zie hun website). Wie weet scharrelt er binnenkort een egel de tuin door etend van alle slakken en blijft hij deze winter slapen in de heg of in het egelhuisje.

Tekst en foto: Thirza Wesselink

Zicht op Hardenberg. Foto: Rini Termaat

De insectenwerkgroep aan het woord.

Jari Kampjes is samen met Julian Overweg coördinator van de insectenwerkgroep. De werkgroep loopt goed en met een tweede coördinator is de continuïteit van de activiteiten beter gewaarborgd. Jari zit tegenover mij aan tafel en vertelt enthousiast over de nachtvlinders.

Op de vraag hoe het allemaal begonnen is vertelt hij dat zijn interesse in de natuur al heel vroeg begonnen is. Met zijn broer Lars ging hij op pad om vogels te bestuderen. In hun jeugd hebben ze dit samen veel gedaan. Jari zijn broer Lars is nu afgestudeerd als Ecoloog. Jari zijn interesse is heel breed, maar in het bijzonder gaat zijn passie uit naar insecten. Toen hij Julian leerde kennen en meeding “nachtvlinders” was hij verkocht en wilde alles weten over deze vlinders. Jari vertelt hoe zo’n avond “nachtvlinders” in zijn werk gaat.

Als eerste wordt er in de schemering een wit scherm opgezet met een speciale lamp erachter. Al snel komen er muggen en nachtvlinders op het licht af. Na een tijdje verdwijnen de muggen en komen er steeds meer vlinders op het scherm, het is een fraai gezicht en het bestuderen waard. Bij een heldere nacht kan het wel eens tot in de kleine uurtjes duren.

Jari vertelt dat er alleen al in Nederland zo’n 1500 soorten vlinders zijn. Door allerlei weersomstandigheden was de eerste lichtung vlinders in het vroege voorjaar minder sterk. Door bijvoorbeeld zware regenval zullen de fragile vleugels bezwijken als de vlinders niet op tijd beschutting kunnen vinden. Terwijl in de warmere zomerperiode de tweede lichtung sterker is. Daardoor was er in juli een explosie van vlinders.

Jari onderzoekt voor Staatsbosbeheer in de periode van maart tot oktober met een groepje regelmatig hoe het in Rheezermaten met de insecten gesteld is.

Jari Kampjes in het veld

Ik proef uit zijn verhaal dat Jari, 26 jaar jong, het belangrijk vindt om er op uit te gaan om zo meer kennis te vergaren, geïnteresseerd te blijven en vooral andere natuurliefhebbers enthousiast te maken voor de insectenwereld. Niet alleen over insecten heeft Jari veel te vertellen, maar over vogels is hij nog lang niet uitgepraat. Maar dat komt misschien een andere keer.

Jacqueline

Rots en Water
programma

Zorgen

je kind wordt gepest, gaat met buikpijn naar school
of is niet weerbaar genoeg, trainingen in kleine groepen
of individueel.
Start op elk gewenst moment op verschillende locaties in
de regio of bij u op school.

■ weerbaarheid ■ zelfvertrouwen ■ grenzen stellen

Stavast
COACHING

Michiel Stolper
06-162 43 443
info@stavastcoaching.nl
www.stavastcoaching.nl

Een rubriek met mooie, dikke en dunne boeken door Aart Bentsink

Planten op je eigen stoep, in je eigen buurt, de meeste mensen gaan eraan voorbij zonder ze op te merken. Deze nieuwe plantengids brengt 104 veelvoorkomende stoepplantjes - ingedeeld op kleur - in beeld. Foto's en goede beschrijvingen helpen je de soorten gemakkelijk te herkennen. Er is een woord voor het feit dat mensen planten over het hoofd zien: plantenblindheid.

In deze plantengids staan 104 planten die je in de stad kunt vinden. Gewoon op de stoep, tegen de huizen, bij een lantaarnpaal. Met een dagelijks wandelingetje in je eigen omgeving kom je er al heel wat tegen. Heb je iets nieuws ontdekt, dan vind je de naam en meer informatie in deze Zakgids Stoepplantjes.

Een sleutel om 104 planten op naam te brengen

Handig ingedeeld op kleur

Heldere vaste indeling

Rijk geïllustreerd

Uitleg over de naam, om die makkelijker te onthouden

Links naar veel informatie en gratis downloads

Deze gids sluit aan bij het stoepplantjesproject van de Hortus botanicus Leiden: www.stoepplantjes.nl

Uitgever: KNNV

ISBN: 9789050118040

Euro: 17,95

Dave Goulson: De Tuinjungle

De tuin is dé plaats waar we ons contact met de natuur kunnen herstellen. Allerlei beestjes leiden er min of meer in stilte hun leven. Goulson laat zijn lezers meekijken in deze fascinerende wereld.

In 'De tuinjungle' laat Dave Goulson ons kennismaken met al het kleine geteisem dat vlak bij ons, in tuinen, parken, tussen de stoeptegels en in de grond onder onze voeten leeft. Waar je ook bent, de kans is groot dat er nog geen stap bij je vandaan wormen, pissebedden, duizendpoten, vliegen, kevers, wespen, bijen en allerlei andere beestjes min of meer in stilte hun leven leiden. Goulson laat zijn lezers meekijken in de fascinerende en soms ook krankzinnige wereld van deze ondergewaardeerde helden van onze tuin. Hij neemt ons mee op visite in de composthoop, laat ons gangen graven onder ons gazon en een duik nemen in de tuinvijver. Goulson beschikt over een grappige en lichtvoetige pen, maar toch is hij in 'De tuinjungle' ook bloedserieus. Zo laat hij overtuigend zien waarom in turfbodem gekweekte, met insecticiden behandelde, in plastic wegwerppotten verpakte planten bijzonder slecht zijn voor ons milieu en waarom we niet langer bij tuincentra, maar bij lokale kwekers moeten kopen. Of nog beter: zelf moeten zaaien. Onze tuin is bij uitstek de plaats waar we het contact met de natuur kunnen herstellen. En met maar een paar kleine aanpassingen maken we van onze tuinen een keten van kleine natuurreserveatjes, waar mensen, dieren en planten in harmonie samen kunnen leven.

Uitgever: Atlas Contact

ISBN 9789045044170

Euro: 15,00

Bouwers-Lenze: Vechtdalnotities

Poëzie over het Vechtdal.

Het Vechtdal is bijzonder. Fiets of loop er maar eens langs van Zwolle - waar de Vecht in het Zwartewater stroomt - naar Gramsbergen, waar de Vecht uit Duitsland komt.

Schrijver Lenze L. Bouwers en beeldmaker Gijs Dragt hebben het Vechtdal doorkruist. Ze geven hun 'notities' over hoe zij het land en zijn rivier ervaren in woord en beeld weer.

De jury van het Overijsselse boek van het jaar gaf Vechtdalnotities een eervolle vermelding in 2020.

Fullcolor gebonden.

Uitgever onbekend. (bestellen via het ISBN nummer)

ISBN 9789490470241

Euro: 20,00

Diverse schrijvers: Fwiet

En nieuw Vlaams Vogelmagazine te bestellen via www.Fwiet.be

Het proberen meer dan waard.

Lekker lezen voor kinderen

Anne Wiegers: Duurzaam Tuinieren voor kinderen

Wat kan er in een tuin veel leven! Soms vergeten mensen dat weleens en parkeren ze hun auto erin. Of ze ruimen de tuin veel te netjes op en maaien het gras kort. Gelukkig weet jij dat het een stuk leuker en levendiger kan in een tuin. Met dit tuinboek kun je van jouw tuin een mooie plek maken waar vlinders, bijen, kikkers, vogels, egels en nog veel meer dieren willen wonen. Ook van een balkon of van het perkje voor de deur kun je een heel mooie plek vol leven en bloemen maken.

Maak bijvoorbeeld je eigen wormenhotel, minivijver of egelhuisje. En zorg dat er in je tuin altijd iets moois bloeit met het handige logboek en de plantenlijst achter in het boek.

Uitgever: Volt

ISBN:9789021426839

Euro: 19,90

Kleine vuurvliinder. Foto: Jan ten Brinke

Vogelweetje

Vogeltruc van zwarte kraai.

De zwarte kraai is dol op walnoten.

Hij heeft echter één probleem: hoe komt hij bij de inhoud van deze harde noot? Daar hebben de kraaien het volgende op gevonden!

Ze laten de walnoot op de snelweg vallen en wachten geduldig tot er een auto overheen is gereden. Nu kunnen ze snoepen van de inhoud. Ze houden vervolgens goed het naderende verkeer in de gaten en gaan op tijd opzij.

Een Japanse kraai had het echter nog slimmer bedacht. Hij legt de walnoot op een oversteekplaats voor **voetgangers**. Het duurt maar even tot er een auto overheen rijdt. Nu gaat de kraai niet doldriest van de noot eten, nee hij wacht geduldig tot het voetgangerslicht **op groen** springt!

Dat is nog eens veilig van een walnoot snoepen!

Kijk op het filmpje: Smart crows in Japan.

Tekst: Wiebe Tolman. Foto: Onze natuur

Excursie Natuurgebied Hoge Broek bij Raalte

Moeraswespenorchis. Foto: Ella Roelofs

Op zaterdag 26 juni jl. was er een excursie in natuurgebied het Hoge Broek, georganiseerd door Natuur en Milieu Vechtstreek en geleid door Jan Hendriks, IVN Raalte, van de wildeplanten werkgroep.

Het natuurgebied was op een voormalig weiland aan de Krieghuisweg in Raalte. Dit stuk weiland lag naast een perceel dat Natuurmonumenten jaren geleden tijdens de ruilverkaveling had gekocht. De eigenaar van het betreffende stuk weiland wilde het niet kwijt. De boer is overleden en zijn kinderen wilden er wel van af. Natuurmonumenten had er niet voldoende geld voor. Want het afschrapen van het weiland kostte natuurlijk ook het nodige geld.

IVN Raalte is toen de actie "Breng de Parnassia terug naar Salland" gestart en kreeg 16.000 euro bij elkaar. De grond werd 35 cm afgegraven en de bodem raakte verschaald.

De bedoeling van al deze inspanningen was het terugkrijgen van een diversiteit aan planten in Salland die op de rode lijst staan, voor de insecten en vogels. En voor ons mensen die van natuur houden. Maaisel, rijk aan zaden van het nabijgelegen perceel van Natuurmonumenten werd op het afgeschraapte land verspreid.

Waarom juist dit weiland? Er ligt een zandheuvel achter. Hoger dus. Het water van de zandgrond komt naar het weiland. Er ligt een kleiachtige laag in de grond dat het water tegen houdt om dieper weg te zakken. Broek betekent laag. Vandaar de naam Hoge Broek.

Na deze inleiding begon de wandeling met kaplaarzen aan, want nat was het, met nog een aantal leden van beide verenigingen achter Jan aan. Wat een bloemen, wat een prachtig gebied. Walstro, diverse gele composieten, stijve ogentroost, klein zonnedauw, waterpunge en dan de eerste rietorchis, dan de welriekende nachtorchis, eerst eentje, maar dan zien we er steeds meer. Ook de moeraswespenorchis en uitgebloeid moeraskartelblad. Ratelaar, diverse grassen, zeggen en russen, maar ook veel wilgen en berkenzaailingen. En dan heel veel rietorchissen, honderden. De parnassia bloeit nog niet, dus daarvoor moeten we in augustus maar weer langs komen.

De parnassia is meer dan honderd jaar geleden voor het laatst gezien in dit gebied. Dat deze prachtige plant weer terug is, daar is IVN Raalte super trots op. Vooral de werkgroepen die hier veel werk verzetten.

Binnenkort wordt er door Natuurmonumenten gemaaid om van de opslag van vooral de wilgen af te komen. Dat vonden we heel erg voor al die prachtige planten. Maar die komen echt weer terug zei Jan.

Dat er maar veel van deze mooie natuurgebiedjes, zo groot als een opengeslagen krant in Nederland mogen komen tussen al de weilanden met raaigras, grote schuren en stallen.

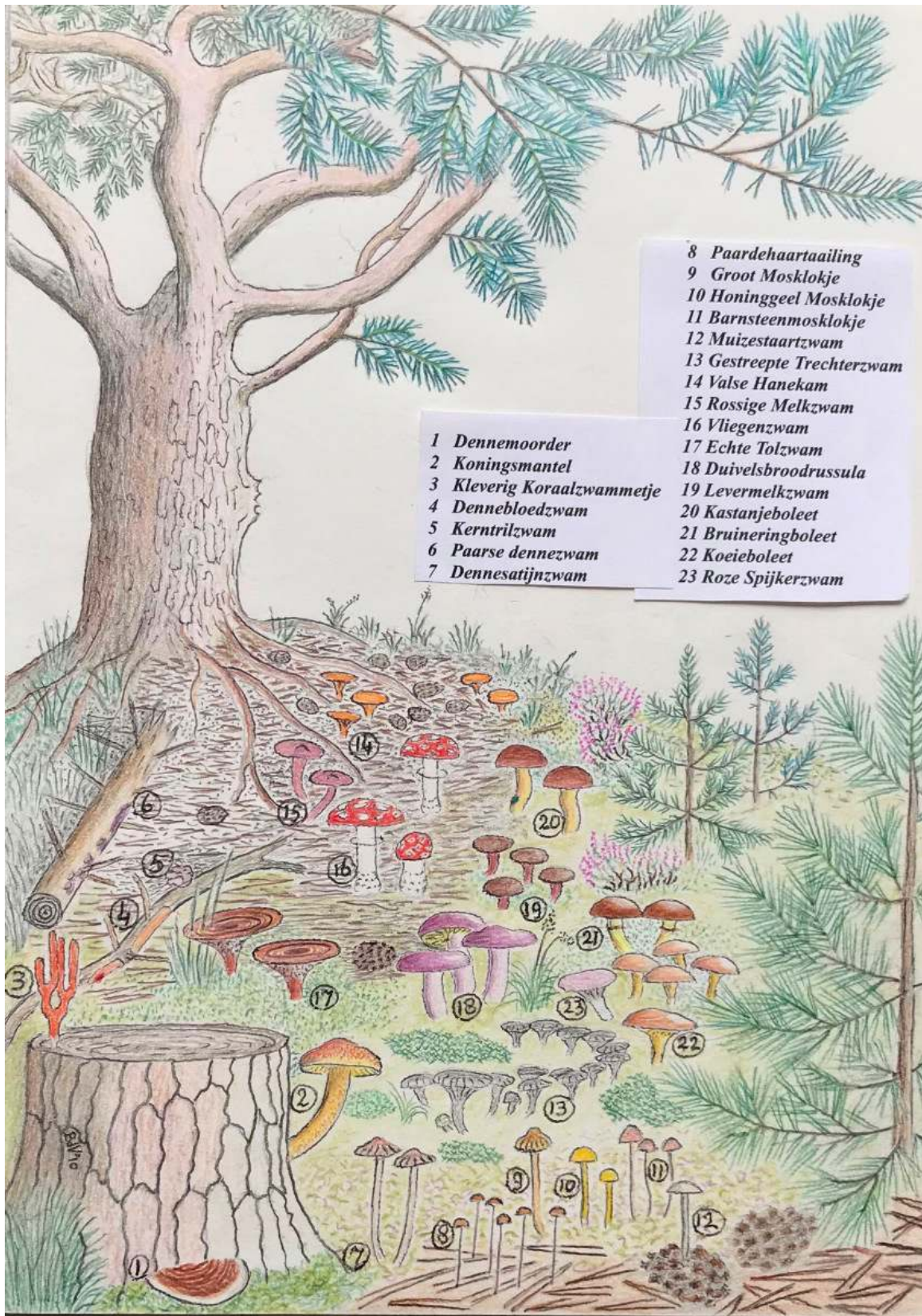
Tekst: Janny Leenheer. Foto's Janny Leenheer en Ella Roelofs

Rietorchis

1	Dennemoorder	8	Paardehaartaailing
2	Koningsmantel	9	Groot Mosklokje
3	Kleverig Koraalzwammetje	10	Honinggeel Mosklokje
4	Dennebloedzwam	11	Barnsteenmosklokje
5	Kernrilzwam	12	Muizestaartzwam
6	Paarse dennezwam	13	Gestreepte Trechterzwam
7	Dennesatijnzwam	14	Valse Hanekam
		15	Rossige Melkzwam
		16	Vliegenzwam
		17	Echte Tolzwam
		18	Duivelsbroodrussula
		19	Levermelkzwam
		20	Kastanjeboleet
		21	Bruineringboleet
		22	Koeieboleet
		23	Roze Spijkerzwam

De den van Bernhard de Vries

De beloofde tweede tekening "De Den" van Bernhard de Vries

Het bestuur

IVN HARDENBERG-GRAMSBERGEN

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

(ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40062389)

Samenstelling bestuur

Voorzitter/dagelijks bestuur	vacature
Vice-voorzitter/dagelijks bestuur	vacature
Secretariaat/dagelijks bestuur	vacature
Penningmeester/dagelijks bestuur	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature

e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Ledenadministratie: Janny Leenheer

Redactieadres De Hommel: Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar

e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Afdelingssecretaresse: Baukje Reitsma

Correspondentieadres: Anerveenseweg 25, 7788 AG, Anerveen

Tel.nummer: 0524-562444

e-mailadres IVN afdeling: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Website: www.ivnhardenberg.nl

Kleine Vos. Foto: Bert Jonkhans

De Werkgroepen

Voor informatie over de werkgroepen: Baukje Reitsma, tel: 0524-562444

Werkgroep Duurzaamheid	Miriam Gerrits
Werkgroep Excursies	Jaap Muilwijk
Werkgroep Groene Visite	vacature
Werkgroep Insecten	Julian Overweg en Jari Kampjes
Werkgroep Kraam	vacature
Werkgroep Landschapsonderhoud	Wiebe Tolman
Werkgroep Nestkasten	Fam. Lambers
Werkgroep Padden/amfibieën	vacature
Werkgroep Paddenstoelen	Lydia de Waard-Levöleger
Werkgroep Planten	Peter Fleurke
Werkgroep Vogels	Julian Overweg
Werkgroep Zoogdieren	Thirza Wesselink
Contactpersoon Jeugd	vacature

ProVOET

Voetsalon Lianne

Medisch en oncologisch
voetzorgverlener

Lianne Dijkstra

Orionlaan 8

7771 EK Hardenberg

0523-263025

www.voetsalonlianne.praktijkinfo.nl

www.misker.nl

Twee ijzersterke
merken onder
één dak

VETOS

IN TOYOTA GESPECIALISEERD

Autobedrijf Gebr. Veurink
Rheezerweg 40a

7771 TG Hardenberg

0523-264456

www.autoveurink.nl

Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67
Hardenberg

Anerbeenseweg 34
Ane/Gramsbergen

EUROPART.

Oosteinde 34
7772CB Hardenberg
Tel. 0523-267520
onderdelen.keep@ziggo.nl

Stofzuiger en onderdelenspecialist

G. Keep

Het adres voor reparatie witgoed, onderdelen en service

welKOOP

Lange Spruit 11, 7773NE Hardenberg
Tel. (0523) 271 969

Hout voor de frisse dagen

Verkrijgbaar bij "De Steenuil"
Bel voor informatie en prijzen:
06-20009596.

Steenuil

Foto: Martha de Jong-Lantink

Iedere natuurliefhebber is welkom

Lid worden van IVN Hardenberg - Gramsbergen ?

Met ingang van 1 januari 2021 ontvangen de leden 2 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel". Daarnaast ontvangt u 4 x per jaar het blad "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

Leden kunnen gratis meedoen met onze excursies en verenigingsactiviteiten.

De contributietarieven: € 24,00 voor leden, huisgenoot-leden en jeugdleden € 6,00, donateurs € 10,00 per jaar.

Het lidmaatschap duurt minimaal één jaar. Het lidmaatschapsjaar loopt van de datum van inschrijving tot één jaar daaropvolgend. Het wordt automatisch met een jaar verlengd.

U kunt het lidmaatschap tot een maand voor het lidmaatschap afloopt opzeggen.

Dat kunt u doen bij het landelijk IVN t.a.v servicedesk, PB 20123, 1000 HC Amsterdam of bij Janny Leenheer, ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

E-mail adres: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.